

שבת בשבתו

זמני כניסת השבת ויציאתה

פרשת ויקרא - זכור
תשע"ו
ט' באדר ב תשע"ו 19/3/2016
השנה השלושים ושתיים

עלון תורני לכבוד שבת קודש

קבלת שבת

אני לדודי ודודי לי

אסתי הונברג ראש בית המדרש במגדל עז

אלוקינו ויחמול על עמו ויפן לצער היתומה אשר בטחה בו וייתן לה חן לפני המלך ויושט המלך לאסתר את השרביט". הושטת השרביט וגאולת ישראל לא היו מובטחות מראש, היו גם תסריטים אחרים בהם השרביט לא מושט...

זכורת צער היתומה ובעיקר בזכות אומץ לבה ומסירות נפשה, הקב"ה חמל על עמו וגאל אותו. גאולה זו, הגאולה הראשונה אחרי החורבן, מסמלת עבור כנסת ישראל הרבה יותר מהצלה מגזרת המן. הגאולה היא אישור גורף לכך שהקשר בין כנסת ישראל לקב"ה קיים וחזק מאוד גם אחרי החורבן, ולדורות. שמחת הפורים היא על הגילוי "כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב". גם אחרי החורבן בוחר הקב"ה ביחסים של אהבה וסליחה לעמו. אהבת הקב"ה אינה תלויה בקיום הבית אלא תמשיך ותלויה אותנו גם בגלות וגם בהסתור פנים.

כנסת ישראל נענית לאהבת הבורא ומקבלת עליה מצוות מרצון ובאהבה, אף קבלת תורה ומצוות אינה תלויה במציאות היסטורית אלא הרבה יותר עמוקה ומחייבת. "הדור קיבלה בימי אחשוורוש". גם בגזרות ובימים קשים כנסת ישראל תמשיך לקבל עול מלכות שמים ללא תנאי, באהבה.

"בימים ההם ובזמן הזה".

גזרת הפור היא האירוע ההיסטורי הראשון אחרי חורבן הבית שבו עומדת על כף המאזניים שאלת הקשר והיחס בין הקב"ה לעמו. הגמרא בסנהדרין אינה מהססת להציף את שאלת הנתק בין הקב"ה לכנסת ישראל כאופציה ממשית: "עבד שמכרו רבו ואישה שגירשה בעלה, כלום יש להם זה על זה כלום?".

גם במדרש פנים אחרים על מגילת אסתר נעשה חיבור בין טלטלת הבית וגזרת הפור: "מפני מה נתחייבו ישראל שבאותו הדור כליה?" והתשובה: "שלא קידשו שמי בימי נבוכדנצר".

האווירה הרוחנית במדרשים מציפה בחדות את חוסר הביטחון של כנסת ישראל בוודאות ובעומק הקשר בינה לקב"ה בעקבות החורבן. האם אמנם הקשר נשאר כשהיה? חז"ל משייכים את מזמור כב לאסתר "א-לי א-לי למה עזבתני, רחוק מישועתי דברי שאגתי". תחושתיה של אסתר משקפות את תחושתיה של כנסת ישראל - ריחוק גדול ואובדן ביטחון בקשר שבין הקב"ה לעמו. ביטוי קיצוני לכך ניתן לראות במדרש אסתר רבה המתאר את בואה של אסתר אל המלך. במקום לתאר את הושטת השרביט לאסתר כמהלך מובן מאליו - מתאר המדרש ברגע מצמרר את אחשוורוש כועס מאוד על אסתר אשר העזה לבוא לפניו: "הנה עיניו כאש בוערות... ותכר המלכה את קצף המלך ותתבהל מאד ותפג רוחה... וירא

עמ' 5
 עמ' 8

האם חייבים לשחות בפורים 'עד דלא ידע'?
פורים משמעותי: כיצד תהפכו את פורים לחג משפחתי ומשמעותי?

מתוק לנפש

פסיכולוג ועובד סוציאלי

המוכרת אל מקומו שלו – הן בפועל, במאמץ הנדרש כדי לאסוף נתונים ולפגוש את הסביבה שבחוק, והן בנפש, בהכרה שתנאי חייו השונים עיצבו אותו באופן אחר וכדי להבין אותו ולהתייחס אליו באופן נכון עלי לשים את עצמי במקומו או לפחות להכיר מקום זה היטב.

”על רקע הבידול, המדגיש את המרחק והשוני, ניתן לחתור באופן מכבד ונותן מקום למפגש נפשיות אמתי”

הכרות וניכור

במושגי הקבלה והחסידות, ההכרה שייכת לכוח הדעת שבנפש, המורכב מצד מקרב ומחבר (צד החסידים שבדעת) ומצד מבודל ומסויג (צד הגבורות שבדעת) – צד מכיר וצד מתנכר. את מהות הזולת פוגשים דרך הצד המחבר, המזדהה והאוהב – צד החסד. את המצב מקטלגים דרך מאפיינים מבדילים המקבעים כל אחד בעולם משלו, בדין ובגבורה (ונדרשת התגברות לצאת ממקומי שלי כדי להגיע למקומות שונים ואחרים).

התנועה הנפשית הנכונה היא “לאכלל שמאלא בימינא” (להכליל את השמאל-הגבורה בימין-החסד) – מההתנכרות יש להגיע להכרה, מהקטלוג וההסתייגות יש להגיע לקרבת נפש ואהבה. חשוב לזכור כי נקודת הפתיחה המתנכרת היא לא רק רע-הכרחי, יש בה חשיבות לכשעצמה, ולכן יש ‘לטפח’ אותה דרך הכרת המצב וקטלוגו בפרמטרים שונים. יש נטייה אנושית להתייחס לזולת כמעין הרחבת האישיות שלי, להזדהות עמו, לעצב את חוויותיו בדמותן ובצלמן של החוויות שלי ולהציע לו עצות **שמתאימות לי**. כדי להתגבר על כך יש להכיר היטב באישיות העצמאית שלו, השונה ונבדלת ממני קודם כל בתנאים החיצוניים. רק על רקע הבידול, המדגיש את המרחק והשוני החיצוניים, ניתן לחתור באופן מכבד ונותן מקום למפגש נפשיות אמתי, אוהב ומזדהה – הפעם לא מתוך השלכת המציאות שלי על הזולת, אלא מתוך מאמץ אמתי לגעת באמת באישיותו שלו.

מבוסס על התנאי השלישי ב'כללי החינוך וההדרכה' של אדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש

לקריאה נוספת: torathanefesh.org
לתגובות: itiel@pnimi.org.il

בחדר הטיפולים עוסקים במה שבחור הביא אל המטופל, נפש נוגעת בנפש. מה שקורה בחוץ – נשאר בחוץ. או: רק תרשום כאן כמה פרטים – מגדר, גיל, איפה גדלת והיכן אתה מתגורר היום, מהו העיסוק שלך ומה מצבך הכלכלי – נקטלג אותך ונתאים לך פתרון. אני פסיכולוג או עובד סוציאלי?

אחד מכללי היסוד של תורת הנפש היהודית הוא שתמונה אמיתית ושלמה של נפש האדם מתקבלת רק כשמרכיביו יחד את המהות (הפסיכולוגית) והמצב (הסוציאלי).

ללכת בשני הערוצים

שיחות עומק ומבט חודר חושפים ומזהים קווי אופי מהותיים המייחדים את המטופל. אך ללא הכרת תנאי חייו, בהווה ובעבר, לא ניתן להבין עם מה הוא מתמודד, מה דרוש לו ומה ניתן לדרוש ממנו. בלי הכרת המציאות שבחיו לא ניתן לאמוד נכונה את מקורן ומשקלן של תופעות נפשיות – האם התיאור שלהן בפיו מדויק ומציאותי ויש לטפל בהן, או שהוא סוטה מהמציאות ויש לטפל בדמיון ובהפרזה? האם הן 'נורמליות' וצפויות בהתחשב בתנאי חייו, או שהן מעידות על שיבוש עמוק משום שאין להן שום סיבה חיצונית נראית לעין?

מאיידך, גם הכרות מלאה עם תנאי החיים של מישורו, ואפילו הושטת יד מסייעת לשיפורם, לא תאפשר לסייע לו ולהצמיח אותו באמת בלי הבנת אופיו וצרכיו היחודיים. המצב החיצוני הוא הרקע שעל גביו מופיעה המהות הפנימית, וללא הכרות מעמיקה עם הנפש לא ניתן להציע אפיקי פתרון והתקדמות שמתאימים באמת למטופל.

עבודת שטח

הכרת כל אחד משני הממדים הללו, מהות הנפש ומצב החיים, דורשת כישורים שונים שעל המטפל לפתח – טביעת עין ורגישות לצד חוש 'בלשי' באיסוף נתונים ובהכרת מצבי חיים שונים. גם מבחינת העמדה הנפשית יש הבדל – הכרת המהות של הזולת דורשת **התקשרות**, מגע וקרבת נפש שיש בהם חיבה והזדהות; הכרת המצב של הזולת דורשת **התמסרות**, מאמץ לצאת מסביבתי

הארה בפרשה

איך מוחים את עמלק?

מחיית עמלק באוטובוס

לפני מספר שנים נסעתי באוטובוס מצפת לירושלים. עם תחילת הנסיעה הוצאתי מהתיק גמרא קטנה, מסכת נדרים, בתקווה להצליח ללמוד משהו טרם תחטפני שינה. כמה דקות אח"כ עלה לאוטובוס חסיד אחד והתיישב לידי. הוא ראה שאני אוחז במסכת נדרים ואמר לי **שמי שלומד את פירוש הר"ן על מסכת נדרים מקיים מצוות מחיית עמלק.**

כמובן שקפצתי מיד ושאלתי "מדוע?" והוא ענה: "עמלק מעקם את השכל והר"ן בנדרים מיישר אותו".

על אגג חמלת ולתינוק בן יומו התאכזרת?

בהפטרה של פרשתנו מסופר על טעותו הגדולה של שאול המלך שלא הרג במלחמה את אגג מלך עמלק ואת הצאן.

על פי ההבנה הפשוטה, שאול והעם נמנעו מלהרוג את אגג ואת הצאן בשל רחמים: "ויחמל שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן" (שמואל א, טו). אולם,

הבנה זו קשה שכן לא ייתכן ששאול והעם הרגו ללא רחם את כל העם העמלקי, כולל נשים וטף, אבל ריחמו וחסו על המלך האכזר.

החמלה כניסיון לעבודת ה'

הסבר לכך שחמלו על אגג ניתן לתלות בטעם שנתן שאול לכך שריחם העם על הצאן העמלקי: "ויקח העם מהשלל צאן ובקר... לזבח לה' א-להיך בגלגל" (שם).

מטרת השארת הצאן לא הייתה לרווח פרטי של אדם כלשהו, מדובר היה ברצון אמתי של העם להשאיר ממיטב הצאן כדי לזבוח ולהקריב אותו לכבודו של ה'. העם סבר כי דווקא השארת הצאן והעלאתו כזבח לא-להים היא היא עבודת ה' השלמה ביותר. **באותו האופן נוכל לומר כי גם השארתו של אגג חי הייתה לשם עבודת ה'.**

כידוע, מעשה של הריגת מנהיג במלחמה יש בו השפעה גדולה ועוצמתית על המורל ותחושת הניצחון. ייתכן ששאול השאיר את אגג חי כדי לבצע את הציווי על הריגתו בפני העם כולו, בטקסיות גדולה, ביום בו יבוא גם שמואל הנביא לסעודת ההודיה על הניצחון הגדול במלחמה. שאול

העדיף להמתין ולהשיד את אגג בפהרסיה, לעיני כל, מאשר בהיסח הדעת ותחת ה"כבוד" של נפילה בקרב.

כמו הצאן, גם כאן לא מדובר בצורך או רווח אישי כי אם בכוונה אמיתית לעבודת ה'. אולם זוהי בדיוק הטעות שהביאה למפלת ממלכתו של שאול, **ממלכת ישראל לא תיכון על עבודת ה' המגיעה מסברות אנושיות שאינן שומעות לצו הא-להי.**

מחיית עמלק בדורנו

המלחמה בעמלק אינה מסתכמת בהשחזת כלי מלחמה כי אם במאבק דעות עקרוני ומהותי. התפיסה ה"עמלקית" אינה מכירה בא-להים וממילא אינה מקבלת שישנו צו א-להי, מצוות אותן עלינו לקיים.

תפיסה זו עלולה לחלחל ולהוביל גם אותנו לסבור סברות משלנו בעבודת ה' ולשכוח לעתים את מה שה' ציווה. כמו שאול, כך גם

לנו יכול להיות רצון עז לעשות מעשים מרוממים כחלק מעבודת ה', אולם עלינו לבדוק האם הם עולים בקנה אחד עם מה שה' ציווה.

דבריו של שמואל – "החפץ לה' בעלות זבחים כשמע בקול ה'" (שם) עולים ומהדהדים בדורנו ביתר שאת ודורשים מאתנו להתמקד בקיום רצונו וציוויו של הקב"ה כמסר מרכזי למלחמתנו בעמלק. **דווקא בדורנו בו מתעצם הצורך לחוויה אישית ולתחושת החיבור בעבודת ה' עלינו לתת דעתנו להקפיד על דקדוק בשמירת ציוויו של ה' בצורה מדויקת.**

הרבה סברות יפות ניתן להציע לשם עבודת א-להים, אבל **הדבר החשוב והראשוני ביותר הוא לשמוע מה ה' רוצה מאתנו ולא איך אנחנו רוצים אותו.** את עמלק נמחה אם ניישר את שכלנו לרצונו של ה' ולא ניתן לרוח העמלקית לעקמו.

להערות, הארות ותגובות:
atharnoy7@gmail.com

מפת שבת

מלח

"וְכָל קָרְבָּנוֹ מִנְחָתְךָ בְּמִלְחָתְךָ, וְלֹא תִשָּׁבֵית מִלַּח בְּרִית אֶל-לֵהִיָּהּ מֵעַל מִנְחָתְךָ, עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מִלַּח". (ב, ג)

בריכות איזוי מלח ליד אילת
צילם: אלי שני

מלח, במונחי הנפוץ, הוא תרכובת כימית של נתרן וכלור. והוא אחד ממיני "מלחים" רבים שנמצאים בטבע. כשאנו אומרים 'מלח' אנו מתכוונים בראש ובראשונה לזה שבמלחייה. למעשה, המלח משמש מרכיב חיוני במזוננו של האדם, ובמזונם של בעלי חיים וצמחים רבים. מלח משמש לשימור ועיבוד מזון, ומסייע בתהליכים שונים בתעשייה ובחקלאות.

בתנ"ך מופיע המלח יותר משלושים פעמים. המלח מסמל את הברית הנצחית - "ברית מלח", מפני שאינו מתקלקל לעולם.

בימי קדם אף נהגו לשלם לעובדים במלח, ומכאן הביטוי salary, כינוי לקצבה החודשית שנהגו

הרומאים לתת ללגינותיהם - צרור מלח.

בשני מפעלים גדולים בארץ מייצרים מלח. הראשון והידוע שבהם הוא כמונח מתחם מפעלי ים המלח, אחד המפעלים הגדולים בארץ המייצר מוצרים רבים: אשלגן, ברום, מגנזיום ומלח בישול. במקורות הקדומים נקרא המלח הבא של שולחננו 'מלח סדומית', זהו מלח חזק מאוד המסכן את העיניים (ערובין ז, ב) ובו השתמשו להמלחת הקרבנות בבית המקדש (תוספתא מנחות ט, טו).

המפעל השני, "מלח הארץ" ממקום בעתלית, המפעל הוקם בשנת תרפ"ב,

ובשנותיו הראשונות היווה מקור פרנסה חשוב לתושבי האזור, ואף השתמשו במשאיות המלח כהסוואה לכלי נשק אכן, דרך ממולחת במאבק להקמת המדינה. עם התרחבות המפעל הקימה החברה מפעלים באילת ובקליה.

עלי היגיון בכינור

ונהפוך הוא

כל נדרי ואודה הכדורגל

יהודי לונדוני היה אוהד שרוף של קבוצת הכדורגל צ'לסי. הוא עקב באדיקות אחר משחקי קבוצתו האהובה ולא החמיץ אף משחק ששודר בטלוויזיה. לרוע מזלו, משחק חשוב של הקבוצה כנגד יריבתה המושבעת מנצ'סטר יונייטד אמור היה להיערך דווקא ביום כיפור בזמן תפילת "כל נדרי".

התחבט היהודי רבות מה עליו לעשות, ולבסוף החליט להתייעץ בעניין עם הרבי. פנה היהודי לרבי, תיאר בפניו את הדילמה ושאל אותו לעצתו.

"מה הבעיה?" ענה הרבי, "תקליט ותראה את ההקלטה במועד יותר מאוחר." היהודי הודה לרבי ונפרד ממנו.

כעבור מספר חודשים נפגשו במקרה, היהודי והרבי. "נו, הכול היה בסדר עם ההקלטה?" התעניין הרבי.

"היה בסדר גמור", השיב היהודי בשמחה, "הקלטתי, ועד היום, כאשר יש לי קצת זמן פנוי, אני שם את הקלטת של 'כל נדרי' ומאוד מאוד נהנה..."

ברכבת התחתית במנהטן

ערב חג השבועות, יום שני בלילה, ר' שלמה קרליבך יושב ברכבת התחתית ופוגש בחור מלא שמחה: "למה אתה כל כך שמח?"

"אתה יודע מה? אני יהודי, אבל אני בעזרת השם מתחתן השבת. ואני מתחתן עם גויה בכנסיה."

"זה מאוד יפה שיהודי מתחתן עם גויה - להביא שלום לעולם. אבל אני חושב שאתה צריך ברכה מהרבי שלי, שיברך אותך שיהיה בנין עדי עד."

באותה תקופה היה ר' שלמה מקורב מאד לרבי מלובאביטש ודלתו של הרבי הייתה פתוחה תמיד לפני ר' שלמה. וכך, בשלוש וחצי לפנות בוקר נשמעה דפיקה על דלתו של הרבי. הרבי פתח את הדלת ובפתח ניצב ר' שלמה: "הבאתי לך מתנה לחג השבועות, הבאתי לך יהודי שצריך תיקון."

הבחור נכנס, והם דיברו עד שבע בבוקר. על מה דיברו - לא נודע, אבל הבחור יצא עם עיניים נפוחות.

"קח אותך, תניח אותו תפלין והכל יהיה טוב."

הבחור לא נפגש יותר עם ר' שלמה אבל גם לא נפגש יותר עם הגויה. לאחר השיחה עם הרבי הוא לא יכול היה להתחתן בכנסיה. וזה מעשה אחד מני רבים שקרו לר' שלמה כמעט בכל יום.

טרקו את הברקוד וצפו בתיעוד
העדלאידע בתל אביב בשנת 1932

משו"ת בהלכה

כמה יין צריך לשתות בפורים?

מצוות הסעודה בפורים נקראת במגילה "משתה". המשתאות הרבים המזכירים במגילה מורים בבירור על כך שהמאפיין המרכזי שלהם איננו המאכלים שהוגשו בהם, אלא דווקא שתיית היין. כמו המשתאות במגילה, גם חובת הסעודה בפורים איננה מסתכמת במאכלים מזכירים, אלא היא כוללת גם חובה לשתות יין.

"מייחב איניש לבסומי"

הגמרא (מגילה ז:): אומר:

אמר רבא: מייחב איניש לבסומי בפורים עד דלא ידע בין ארור המין לברוך מרדכי.

פשוט המימרא היא שצריך להשתכר עד איבוד הדעת. אולם מיד לאחר מכן מביאה הגמרא סיפור המדגיש את הסכנה הגדולה שבשכרות: רבה ורבי זירא עשו יחדיו סעודת פורים, והתבסמו ביין. מתוך שכרות, קם רבה והרג את רבי זירא. מאוחר יותר הבין רבה את אשר עשה, ביקש רחמים והחיה את רבי זירא. שנה לאחר מכן שוב רצה רבה לעשות סעודת פורים עם רבי זירא, אולם רבי זירא סירב, כיוון שלא סמך על כך ששוב יתרחש נס ורבה יצליח להחיות אותו.

במבט ראשון, יש סתירה ברורה בין המימרא ובין הסיפור שאחריה. המימרא קובעת חובה להשתכר בפורים, ואילו המשמעות הפשוטה של הסיפור היא שיש סכנה גדולה בשכרות, ובפשוטות המסקנה העולה ממנו היא שאין להשתכר בפורים, מחמת הסכנה. מדברי הראשונים עולים שלושה כיוונים מרכזיים בביאור מסקנת הסוגיה והיחס בין המימרא והסיפור.

שיטות הראשונים

הכיוון הראשון עולה מדברי **רבנו אפרים** (הובאו דבריו בבעל המאור ג: מדפי הרי"ף). לדעתו, מטרת הסיפור היא לומר שדברי רבא נדחו, ואין לשתות יין עד כדי איבוד הדעת.

לעומתו, **הרי"ף** (שם) ו**הרא"ש** (מגילה א, ח), מביאים את מירת רבא ללא כל סיוג ומשמטים את הסיפור שאחריה, ומפשטות דבריהם עולה שיש חובה להשתכר בפורים עד איבוד הדעת. אפשר להסביר שלדעתם הסיפור אינו סותר את מימרתו של רבא. העובדה שבשנה שלאחר מכן סירב רבי זירא לסעוד עם רבה, במקום להתנות עמו שלא ישתו יין בסעודה, מוכיחה שגם באותה שנה התכוונו האמוראים להשתכר, ולכן נאלץ רבי זירא לסרב להזמנתו של רבה (עיין פרי חדש תרצה, ב). ממילא עולה מכאן, שיש חובה להשתכר בפורים עד כדי איבוד הדעת.

רבים מן הראשונים הלכו בכיוון שלישי והציעו שיטות ביניים, אשר מקיימות מחד את חובת השתייה, אולם מאידך מצמצמות ומסייגות את ההגדרה "לבסומי... עד דלא ידע". כך למשל **הרמב"ם** (מגילה ב, טו), כותב שצריך לשתות עד שירדמ מחמת שכרותו (ובכן שהאדם נרדם הוא מאבד את דעתו). **הארוחות חיים** (מגילה ופורים, לח) סובר שצריך לשתות רק מעט יותר מלימודו (דהיינו הכמות שרגיל לשתות בכל יום), ולהירדם.

לפי כיוון זה ניתן להסביר, שהסיפור בא להשיענו שאין לעבור את שיעור השכרות הנדרש (ולכן סירב רבי זירא להזמנתו של רבה).

לסיכום ניתן לומר **שבשנים מן הראשונים הבינו באופן ברור שאין לבאר את המימרא כפשטה, ואין להשתכר בפורים עד כדי אובדן הדעת**. זאת, משום שדברי רבא נדחו מן ההלכה, או מפני שמלכתחילה דבריו מתפרשים בצורה מסייגת.

יתר מכך: ייתכן שגם הראשונים (כדוגמת הרי"ף והרא"ש) שמביאים את דברי רבא ללא כל סיוג סבורים שאין חובה להשתכר עד כדי איבוד הדעת. זאת, משום שיש שפירשו

ש"ביסוס" משמעו שתיית יין בכמות פחותה בהרבה מאשר "שכרות", וייתכן שכך יש לפרש גם את פסקת הרי"ף והרא"ש (וכן כתב **שיירי כנסת הגדולה** (תרצה, הגהות בית יוסף א)). כך כותב גם בעל **יסוד ושוש העבודה** (יב, ז) בשם **האר"י**:

והנה דקדקו חכמי הגמרא בלשונם הצח והקדוש ואמרו "לבסומי" ולא אמרו חייב איניש "להשתכר" בפורים... וגם האריז"ל בכוננת השתיה ביום זה על דרך הסוד, כתב באר היטב בלשונו הקדוש: ולא ישתכר אלא יתבסם.

הסיבה להסתייגות זו של הראשונים היא ששמחת הפורים לא אמורה להיות שמחה של הוללות ושטות, אלא שמחה שמביאה את האדם לאהבת ה' ולהודאה על הנסים שעשה לנו (מאירי מגילה שם).

הלכה למעשה

השולחן ערוך (תרצה, ב) פוסק להלכה את דברי רבא ללא כל סיוג (אך כאמור גם לפי פסיקה זו מסתבר שצריך רק להתבסם ולא להשתכר). **הרמ"א** (תרצה, ב) פוסק להלכה כדברי הרמב"ם והארוחות חיים:

הגה: ויש אומרים דאין צריך להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו, וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המין לברוך מרדכי. ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שייכוין לבו לשמים.

וכך פסקו **המשנה ברורה** (ס"ק ה) ואחרונים נוספים. **הפרי חדש** (שם) כותב שאף אם באופן עקרוני צריך להשתכר, למעשה אין לעשות זאת:

ומיהו עתה שהדורות מקולקלים, ראוי לתפוס סברת רבינו אפרים ז"ל, ושלא לשתות אלא מעט קט יותר ממה שמורגל ביום טוב, ובהו יוצא ידי חובתו כיון שכונתו לשמים כדי שלא להכשל ח"ו בשום מקרה רע, וישא ברכה מאת ה'.

הלכה למעשה, **במצאות בימינו, שתיית אלכוהול והגעה לשכרות עלולות להביא לנזקים נפשיים, חברתיים ובריאותיים**, ויש פריצות גדולה בתחום זה. מחקרים מראים, שהנוק שעלול להיגרם כתוצאה משתיית אלכוהול חמור יותר מהנוק שעלול להיגרם כתוצאה מצריכת סמים; לכן, **ראוי שלא לשתות יין, פרט לכמות קטנה - בשום מועט**. כל אחד ינהג באופן שבו השתייה המועטת תביא אותו לתוספת רוחניות ולהתקדמות בעבודת ה', ולא להתנהגות בזויה; לשחרור מועט של המסגרים המצרים הפנימיים, המביא לדיק קדושה, ולא לשכרות המביאה לידי ביוון. **כאשר יש לעדי - עדיף שלא לשתות כלל, או לשתות מעט מאוד**, ולהנוג כשיטות המסתפקות בשתייה מעטה מאוד של יין (נשים צריכות להיזהר אף יותר משתיית יין, כיוון שהאזניים המפרק את היין (ADH), אלכוהול דהידרוגנז) פועל אצלן בצורה איטית, ולכן האלכוהול מתפרק אצלן לאט יותר מאשר אצל גברים).

האדמו"ר מסלונים, בעל **התניבות שלום** (פורים, עמ' נז), כותב שפורים מאפשר לנו להגיע ליסוד הפנימי גם ללא שתיית יין:

ועל דרך העבודה יש לומר, שמרומנו בלשון המאמר חייב איניש לבסומי בפורים, דלא אמרו לבסומי בין אלא בפורים - שישתכר מהפורים עצמו, בחינת "שכרות ולא מיין", כי אם מכל הגילויים הנשגבים של פורים, שהן בבחינת "אחת בשנה".

חדש מבית מרכז הלכה והוראה:

פורים - הלכה ממקורה מאת הרב יוסף צבי רימון
להזמנות 02-5474542/7

מייסודה של **הסתדרות הפועל המזרחי בא"י**. יוצא לאור ע"י **מכון "צומת"**.
"שבת בשבתו" באינטרנט: zomet.org.il, למנוי דוא"ל באנגלית

ניתן להירשם באתר מכון "צומת", עריכה: **מכון "צומת"**

אלון שבות, גוש עציון 90433, טל' 02-9931442, פקס' 02-9931889, www.zomet.org.il
zomet@netvision.net.il הוצאת העלון ניתמכת ע"י משרד החינוך והתרבות

להפצה ולמודעות מסחריות: גל ארון BSD

הבונים 11 רמת גן 51462, טל' 03-6133555, פקס' 03-6133699, דוא"ל dotan@go-bsd.co.il, הפצה: מקור ראשון 052-890851 יוסי

פרשה וטבעה

האליה

**"סִמְךָ אֶת יְדוֹ עַל רֹאשׁ הַחֲטָאִת וַיִּשְׁחַט אֹתָהּ
לְחֲטָאִת בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה"
(ד, לג).**

מהפסוק בו פתחנו הסיק רבי שמעון בן יוחאי לקח מוסרי מפתיע המובא בגמרא בסוטה (לב, ב): "א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מפני מה תיקנו תפלה בלחש? שלא לבייש את עוברי עבירה, שהרי לא חלק הכתוב מקום בין חטאת לעולה". העובדה שהן החטאת והן העולה נשחטות מצפון למזבח מונעת מהרואים לזהות האם הקרבן הובא על חטא או שהוא עולת נדבה.

אל תרום לעגלה הנושאת את האליה
מתוך: Cassell's natural history, 1881, London

הגמרא מקשה שלכאורה השחיטה במקום משותף אינה מונעת את זיהוי תפקידו של הקרבן מפני שאופן זריקת הדם מסגיר אותו. דם חטאת נזרק מעל חוט הסיקרא (המסמך את חלקו העליון של המזבח) ואילו דם העולה נזרק מתחתיו. הגמרא משיבה שרק הכהן מודע למקום זריקת הדם ואילו הצופים מרוחק אינם מצליחים להבחין בו.

מוסיפה הגמרא לשאול: "והאיכא: חטאת נקבה, עולה זכר?" ומשיבה: "התם מיכסיא באליה". האליה המכסה את חלקו האחורי של הכבש מונעת את האפשרות להבחין האם הקרבן הוא עולה המובאת מזכרים בלבד לבין חטאת שהיא נקבה. אמנם חוטא רשאי להקריב גם שעירה החסרה אליה אך במקרה זה הוא האחראי לבושה שתיגרם לו כשיתברר שהביא חטאת.

מעמד בכיר

אלית הכבשים הקנתה להם מעמד בכיר בצאן כפי שאומרת הגמרא בזבחים (צ, א): "כבשים (קודמים) לשעירים שכן נתרבו באליה". דברים אלו סותרים לכאורה את המשנה בכריתות (ו, ט): "רבי שמעון אומר: כבשים קודמין לעזים בכל מקום. יכול מפני שהן מובחרין מהן? תלמוד לומר: 'ואם כבש יביא קרבנו לחטאת', מלמד ששניהם שקולים". מפרש שם רע"ב: "כבשים קודמים לעזים – בכל דוכתא (בכל מקום) הקדים הכתוב כבשים לעזים, דכתיב 'מן הכבשים ומן העזים תקחו', וכן 'או לשה בכבשים או בעזים'. יכול, האומר הרי עלי עולה ויש לו כבש ועז יביא כבש דווקא. תלמוד לומר: 'ואם כבש יביא קרבנו'. ולעיל מיניה כתיב 'והביא את קרבנו שעירת עזים', כאן הקדים עז לכבש, למד ששניהם שקולים ואי זה מהן שירצה יביא".

ניתן ליישב את הסתירה בכך שדברי רבי שמעון מתייחסים למעמד ההלכתי היחסי של הכבשים לעומת העזים שבו אין העדפה דווקא לכבשים לבין הכבוד שרחשה התורה לקרבן כבשים. האליה נכללת בין האימורים הנשרפים על המזבח, לכן קרבן כבשים

נחשב למהודר יותר. גם לגבי האדם (ולא רק למזבח) האליה נחשבה לחלק מובחר בסעודה כפי שעולה מדבריו של שמואל אל הטבח: "ויאמר

שמואל לטבח תנה את המנה אשר נתתי לך אשר אליך ... וירם הטבח את השוק ואת והעליה וישם לפני שאול" (שמואל א, ט, כג-כד). "צניעותם" של הכבשים שבה פתחנו את דברינו עשויה לתרום טעם נוסף למעמדם הבכיר בצאן. לדעת הרב דוד כוכב מבטאת האליה את מידת הצניעות הפיסית המבדילה בין הכבשה ובין השעירה ולכן היא הוקדמה בפסוקי התורה.

אליה וקוף בה

בגלל היות האליה החלק המועדף בכבש התפתח הביטוי "אליה וקוף בה". אומרת הגמרא (ראש השנה יז, א): "אמר רבא: כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעי, שנאמר 'נשא עון ועבר על פשע', למי נושא עון – למי שעובר על פשע. ... 'לשארית נחלתו', אמר רבי אחא בר חנינא: אליה וקוף בה; לשארית נחלתו – ולא לכל נחלתו".

מפרש המהרש"א (חידושי אגדות שם): "אליה וקוף בה כו'. משל היא כי כן דרך הקוצין שנדבקין בזנב וכו'". אמנם האליה טעימה, אך יש בה חיסרון והוא הקוצים הנתקעים בה בגלל גרירתה בסמוך לקרקע.

הזן הנעלם

כבש האליה הוא שמו של אחד מגזעי הכבשים הראשיים הנקרא כך על שם האליה שהיא זנבו הרחב והמפותח המשמש כמאגר שומן לשעת צרה. כבש האליה על כל זניו מונה כ-25% מכלל אוכלוסיות הכבשים בעולם. העדויות הראשונות לקיומו של גזע זה הן ציורים על כלי אבן ופסיפסים ממסופוטמיה ובבל לפני כ-5,000 שנה. תפקיד האליה מקביל לתפקיד דבשת הגמל. משקל האליה אצל הכבשה מגיע ל-6 ק"ג ואצל האיל עד 10 ק"ג. בעבר היו נפוצים כבשים בעלי אליה כה גדולה שלא ניתן היה לנוע איתה ולכן היה צורך להניחה על גבי עגלה שנרתמה אל הכבשה או האיל. עד היום קיים זן כזה בהודו. עדות לטכניקה זו אנו מוצאים בגמרא (שבת נד, ב): "משנה. אין חמור יוצא במרדעת בזמן שאינה קשורה לו... ואין הזכרים יוצאין בעגלה שתחת האליה שלהן...". משערים כי האליה נוצרה ממוטציה שהתרחשה בכבש בית בעל זנב ארוך. היעלמות הזן בעל האליה הגדולה קשורה אולי להפחתה בגידולו בגלל אי הנוחות והסיכון שבטיפול באליה.

לתגובות ורישום לקבלת מאמרי
צמחים ובעלי חיים
על פי סדר הדף היומי:
raananmoshe1@gmail.com

בגובה העיניים

מרימים את פורים

פורים בפתח וההתרגשות גואה. חג כל-כך קצר אבל עמוס בתכנים והארות שמצטופפים בתוך יום אחד בלבד. האם נצליח להכיל את השפע?

לרגל שבת זכור ולקראת סעודת הפורים החגיגית קבלו אוסף שאלות לדיון, הפעלות ומשימות כדי להעשיר את השולחן המשפחתי, ולגעת באופן חווייתי ומעניין באוצרות שפורים מביא בכנפיו.

"פותחים שולחן" - שאלות למחשבה ודיון

- מהי בעיניכם הייחודיות של פורים משאר החגים?
- במה פורים הזה שונה אצלכם מפורים שעבר?
- מה הייתם רוצים לקחת מפורים השנה?
- מה התחפושית הכי מקורית/הזויה/מתוכנמת/מרגשת שנתקלתם בה?
- **לשבת 'זכור'** - מהו ה**זיכרון** הכי חזק שלכם משנות בית הספר היסודי? מהתיכון? האם ניחנתם בזיכרון טוב? האם אתם מכירים שיטות שיכולות ליעיל את יכולת הזכירה? לוי היו מציעים לכם במתנה זיכרון מושלם שאינו שוכח דבר לעולם - הייתם לוקחים את המתנה? האם יש יתרונות ב'שכחה'?
- **לעמוד על שלך** - ו'מַרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה' (אסתר ג,ב) - איפה עובר הגבול בין לעמוד על שלך ולהתעקש על עקרונותיך לבין התחשבות בסביבה ובאילוצי הנסיבות? דילמה מן החיים: הוזמנת יחד עם כל החברים מהמשרד לחגוג יום הולדת לבוס במסעדה יוקרתית. אתה מגיע ומגלה שהיא לא כשרה. מה תעשה? תסתובב ותחזור הביתה? תשב עם כולם ותשתה קולה בפחית? אם גילית את זה יום לפני האירוע - האם התשובה תהיה שונה?
- **מסכות ותחפושות** - לא רק ילדים אוהבים להתחפש אלא גם מבוגרים. ולא רק בפורים אלא כל השנה. אילו סוגים של 'תחפושות' אתם מכירים מהעולם האמתי?
- האם יש פער בין איך שאנשים מבחוץ מכירים אתכם לבין איך שהקרובים אליכם מכירים אתכם? למה?
- האם הבגדים, המקצוע ואזור המגורים שלנו הם חלק מתחפושת שעטינו על עצמנו או משקפים את האני האמתי שלנו? האם אתה מרגיש שהסובבים אותך מכירים אותך באמת? האם אתה מכיר את עצמך באמת?...
- מה עומד מאחורי המנהג **להתחפש** בפורים? האם זה מתאים ליהדות שכל כך מטפחת את מידת האמת והיושר ומחנכת לכך שאתה צריך להיות אתה עצמך ולא מישהו אחר?!
- **"מה לעשות באיש אשר המלך הפך ביקרו?"** - עד כמה אתם נוהגים לפרגן ולשבח אנשים? כמה מחמאות נתתם ביממה האחרונה? מה

המחמאה שקיבלתם? איך הרגשתם כשזה קרה? מהי הדרך 'הנכונה' להגיב למחמאה?

- **"והשתייה כדת"** - תמוה מכל הוא המנהג להשתכר "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" - השכל מנוטרל ואפילו הדבר המרכזי ביותר בסיפור המגילה מתבלבל. מה הסיבה להתנהגות כל כך חריגה, מזוהה, ו'לא יהודית'? כמה אתם שותים בפורים? מה זה עושה לכם?

הפעלות קבוצתיות

- **מי האיש** - לוקחים פתקים ועל כל אחד מהם רושמים שם של דמות מן המגילה. שמים בשקית ומערבבים וכל אחד מן המשתתפים שולף פתק. עליו להציג לכולם את הדמות דרך **פנטומימה בלבד** והשאר ינסו לנחש במי מדובר.
- **והרי החדשות** - מְדַמִּים מהדורת חדשות אותנטית המדווחת על אירועים מהמגילה. למשל: סילוק ושתי / בחירת אסתר / ניסיון ההתנקשות במלך וכדו'. בוחרים קריין מגיש, כתב מהשטח, פרשן, ריאיון בשידור חי עם דמויות מהסיפור וכן הלאה.
- **בית המשפט** - מעלים לדיון נושא מן המגילה. בוחרים מתנדבים לתפקיד עורכי הדין בצד התביעה, ההגנה וחבר המושבעים. נושא לדוגמא: האם מרדכי פעל נכון כאשר עמד בהפגנתיות מול המן אף על פי שסיכן בזה את עצמו ואת כלל ישראל?!
- **'טעות לעולם חוזרת'** - המשימה: לחבר קטע המתאר התרחשויות במגילה או מונולוג של אחת מן הדמויות, ולשתול בו כמה שיותר טעויות, דקות ונסתרות ככל האפשר. מקריאים לקהל את הקטע ועליו לזהות את הטעויות.
- **מצא את הטוב** - בוחרים אחת מן הדמויות הבאות מתוך המגילה ומחפשים מה אפשר ללמוד ממנה אבל לטובה: ושתי, גתן ותרש, זרש, המן, חרבונה. כשמניחים רגע בצד את מרדכי ואסתר הצדיקים ומתמקדים בכוונה באחרים, עם קצת מעוף ויצירתיות עשויים להתגלות דברים מפתיעים ויפים...
- **סיפור לסירוגין** - שניים או שלושה משתתפים צריכים לספר יחד את סיפור המגילה כשכל אחד אומר **מילה אחת בלבד**. הראשון מתחיל במילה ראשונה (למשל: לפני), השני ממשיך (הרבה), השלישי (שנים), ושוב הראשון (בשושן) וכן הלאה. עליהם לעשות זאת במהירות האפשרית ולא לתר תוך כדי...

פורים שמח!

לתגובות, חומרי העשרה והצטרפות לרשימת תפוצה: milatova.org.il

אוצרים לרגע

זכור וזכור ברעשן אחד

מחנות ההסגר בקפריסין הוקמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי על ארץ ישראל עבור יותר מ-53,000 איש, רובם ניצולי שואה, שניסו להגיע לארץ ישראל המנדטורית. הניצולים עשו את דרכם בדרך הים, תוך ניסיון לפרוץ את ההסגר הבריטי, אך רובם נתפסו סמוך לחופי הארץ. המחנות פעלו בין אוגוסט 1946 וינואר 1949. רק לאחר הכרזת המדינה בנובמבר 1948, הורשו העצורים להגיע ארצה בהדרגה.

למרות המצב הקשה במחנות, תושביהם ניסו בכל דרך לשמר את הדינים והמנהגים היהודיים. לרוב חסרו להם ספרי תפילה ותשמישי קדושה ומצווה. משום כך נאלצו לשחזר את הכתובים מן הזיכרון ולהתקין לעצמם תשמישי קדושה ומצווה מחומרים פשוטים שהיו זמינים במקום.

בתערוכת הקבע במוזיאון היכל שלמה: "ובכל זאת אותיות פורחות" מוצג רעשן מאוסף המוזיאון שנוצר ע"י ניצול שואה ששהה במחנות ההסגר בקפריסין. גוף הרעשן מגולף צלב קרס עליו מגולפות הכתובות: "ויתלו" וכן "את המן", באנלוגיה לצורך הנאצי, אדולף היטלר. מטבע ברונזה שהוטבע בגרמניה בראשית תקופת הרייך השלישי (1933) תלוי מתחת לצלב הקרס.

החידה השבועית

חור הוא גם אחד מחמשת מלכי מדין: "וְאֵת מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל חַלְלֵיהֶם אֶת אֹיֵי וְאֶת רָקִים וְאֶת צוּר וְאֶת חוּר וְאֶת רְבִיעַ חַמְשֵׁת מַלְכֵי מִדְיָן" (במדבר לא, ח).
 חור הוא גם אריג יקר המופע במגילת אסתר: "חוּר כְּרֶפֶס וְחַבְלֵת אַחַז בְּחַבְלֵי בּוּץ וְאַרְגָּמָן עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעִמּוּדֵי שֵׁשׁ מְטוֹת זָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַת בֵּהַט וְשֵׁשׁ יָדָר וְסַחֲרֵת" (אסתר א, ו).

תודה לשולחת החידה ימימה זוננפלד ממעלה חבר
נשמח לארח גם את חידותיכם במדור זה. רעיונות שלחו עד
שלושה שבועות לפני פרסום החידה.

"החידון והחוויה" מארגנת חידונים לבר/בת מצווה, למשפחה, לקהילה, לבית הספר או לעיר כולה.

לתגובות: info@hidonim.com

חידה לפרשת ויקרא

שם ספרו בפרשתנו – מנחה.
 וגם שמו הפרטי בהגייה שונה – מנחה
 (עליה נקרא בשבוע הבא).
 במי מדובר?

תשובה לפקודי

החידה הייתה:

סבו של הגיבור המוכשר שהיה צדיק וישר, כשמו של מלך רשע שהיה אחד מחמישה.
 ואת אותו השם במשמעות חדשה נמצא גם נשמע בהאזנה למגילה.

הפתרון: חור

חור הוא סבו של בצלאל בן אורי: "וּבְצִלְאֵל בֶּן אֹרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" (שמות לח, כב).

נקודת מבט

להפסיק ציד-אישים בחיטוט חטאיהם

"אשר נשיא יחטא" (ד, כב) – "לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, קל וחומר שמתחרט על זדונותיו" (רש"י)

ציד אישים

פרשה רודפת פרשה בתחום ה'הטרדות', והתקשורת (המשודרת והאינטרנטית) חוגגת. לא זו בלבד שאוצר רייטינג עסיסי נגלה לאזניה, וממנה לעינינו ולאזנינו, **אלא שהתקשורת נוטלת לעצמה מעמד של הרשות השופטת, המענישה, ולעתים אף הקברנית.** תופעה זו מתרחשת בדרך כלל כאשר אדם מסוים עומד בפני קידום או מינוי לתפקיד משמעותי או מועמד לשיפוטה של 'ועדת איתור' כלשהי. או-אז מגיע העיתוי האופטימלי לשלוף חטאי עברו ולהפילו לקרשים'. התופעה קיימת לא רק בתחום ה'הטרדות' אלא גם בנושאים אחרים כמו חריגות בניה, העסקת עובד זר, אי הצהרות אמת כספית וכד'. **חובבי סנסציות, רודפי שיימינג ומחפשי מומים מאתרים ומעודדים חשיפת חטאים וקלונות** ועריכת תחקיר-הכפשה על אישים ומועמדי שרה. תחושת היא כי הגזמנו למדי 'ציד' זה הופך לספורט לאומי שראוי לעצור אותו.

אני מודה שקשתה עלי מאד הכתיבה בנושא זה, פן אחשד כתומך בחוטאים וכמעניק סלחנות יתירה לבעלי שרה, ומסתמא גם 'ארגוני הנשים' יקומו עלי בהמוניהן. ההיפך הוא הנכון; טענתי העיקרית ברשימתי להיום היא ששמירת השוויון חייבת לשרור גם בתחום זה. כשם **שהתקשורת לא עוסקת, לא דנה ולא מדווחת על רינונים כלפי חטאי פלוני בשוק או אלמוני פשוט-עם,** כך בערך עליה גם להנהוג כלפי מורמי-עם, בעלי תפקידים ומועמדי שרה.

ואבהיר: הכל יודעים ומודעים לכך כי ה'חשיפות' והרינונים רדיווחי ה'תלונות' והדשדוש בשמועות מהווים **ענישה של ממש, לרוב קשה מנשוא. מנין נטלה התקשורת את סמכות השיפוט והענישה?** אני נותן אימון במערכת המשפט וכל עוד שאין פסק שיפוטי של קלון אין סיבה – ואסור – להוסיף עונש על גבי עונש, ובדאי לא עונש על גבי שמועות, ולספק טרף לתקשורת הרעבה, וחומרים למשפט שדה.

פרנסים נושאי רצינים

יתר על כן, אומר כמה משפטים שאינם 'פוליטיקלי קורקט' כיום; אין סיבה יהודית לפסול אנשים מלכהן בתפקידים ביצועיים, ולא חינוכיים, גם אם יש להם סירכות וחספוס עבר, אפילו קשים ביותר. שורת שרים ומנהיגים במדינת ישראל, ממש דיין ועד... ביבי, ובתווך עוד כמה שלא אפרט כאן, לא היו טהורי התנהגות בתחום שבינו לבינה, בלשון המעטה. בעיניי, **גם מי שאיננו דמות מופת מוסרית או אתית יכול לשרת את הציבור בכשרון**

”התקשורת הפכה מ'מלכתי שמירה' ל'זאבי טרף'”

רב, ואין סיבה להפסידו. ה'הטרנות' של ועדות איתור למיניהן, והאובססיה התקשורתית לספק להן את הסחורה המוכתמת, אינם נובעים ממקור טהור, לא מאמות מידה אובייקטיביות, ולא מאמונה ברוממות האתיקה (אשר התקשורת רחוקה מכך כרחוק מזרח ממערב). **המניע העיקרי הוא שהתקשורת הפכה מ'מלכתי שמירה' ל'זאבי ציד'...**

קיים ביטוי חז"לי (יומא כבב) "אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של רצינים תלויה לו מאחוריו, שאם תזוח דעתו עליו אומרין לו: חזור לאחוריך". אפשר להעמיס פרשנויות שונות במימרא מפתיעה זו. דבר אחד ברור עולה: **איננו נבהלים מפרנסים בעלי דופי.** ויודגש, פרנסים ולא רבנים או אישי חינוך (ותרבות?). אשר בכלל תפקידים הוא להיות אנשי מופת ודוגמא לחיקוי.

כח התשובה

ונקודה נוספת ומשמעותית מאד בפי בהקשר העכשווי של חיטוט בעברם של אישים ופסילת כהונתם הציבורית; התפיסה היהודית מעלה על נס גבוה את החרטה, ההתנצלות והתשובה. ואדרבה, **צד המופת החינוכי הוא בהכאה על חטא; מדוד המלך ועד... ינון מגל** (אני רואה את זקיפות הגבה; לא! לא השויתי! אגב, כמדומה שגם ביבי לא בוש להודות ונסלח לו).

כח התשובה והכפרה טמון בפרשנותו, בציטוט שבראש המדור: "אשר נשיא יחטא", ואזנם הקשבת של חז"ל לרמז חינוכי: "אשרי הדור". מחיאת הכף איננה כמובן על החטא אלא על התשובה והכפרה. פרשנים הבחינו כי "מצינו שלוש לשונות בחוטאים; כי, אם, אשר. ביחיד החוטא כתיב 'נפש כי חטא'. וברבים החוטאים נאמר 'ואם כל עדת ישראל ישגו'. ובנשיא 'אשר נשיא יחטא'... כי מורה יותר על דאות מלשון אם, ולשון 'אשר' מורה יותר על דאות מלשון כי... הנשיא הנוהג נשיאותו ברמה מתוך רום לבבו **ודאי יבוא לידי חטא, לכך נאמר אשר נשיא יחטא'** (כלי יקר).

(נכתב במוצ"ש פקודי)

ספרי הרב ישראל רזון

בנצורות בית ה' - 50 מאמרי הלכה
וטכנולוגיה 600 עמ' * 60 ₪
ואוהב גר - הלכה, אגדה ופולמוס
ספר שפטים בגובה חז"ל - (מהד' חדשה)
כל ספר כ-350 עמ' 40 ₪
אתרי סגולה / נקודת מבט - 30 ₪
המחיר כולל משלוח

להזמנות ומשלוח: מכון צומת 02-993211

לינר

נרות שבת חשמליים

שבת שלום, בכל מקום!

אידיאלי לבתי מלון, בתי חולים, דיור מוגן ועוד

נרות שבת חשמליים של צומת!

שבת קודש

90 ₪

לפרטים והזמנות 02-993211 או באתר 'צומת'